

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата юридичних наук, доцента Литвина Олексія Валерійовича на дисертацію Ленівського Руслана Володимировича «Законність і правопорядок в Україні: адміністративно-правові засоби забезпечення», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Головною ознакою правової, демократичної держави, її конституційним обов'язком є утвердження та забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Саме людина є найвищою соціальною цінністю, а вільний розвиток її особистості, задоволення потреб та інтересів виступають основними чинниками, що визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Ефективність реалізації таких завдань значною мірою залежить від неухильного дотримання законності усіма учасниками правовідносин, в першу чергу суб'єктами владних повноважень.

Сучасний етап державотворення відбувається в умовах глибоких трансформацій усіх сфер суспільного та державного життя, що вимагає постійного моніторингу та оновлення законодавства, завдяки чому змінюються зміст законності і правопорядку в країні, удосконалюється механізм їх забезпечення. Процеси реалізації законності і правопорядку виступають необхідною умовою становлення правової держави та громадянського суспільства, що в свою чергу актуалізує дослідження проблем, що пов'язані з їх забезпеченням. Саме виконання базових вимог законності і правопорядку формує цілісну правову основу, яка виступає фундаментом взаємодії суспільства і держави.

У зв'язку з цим існує потреба теоретичного осмислення широкого кола питань, що стосуються покращення стану законності і правопорядку, вдосконалення правового механізму їх забезпечення, розробки пропозицій

щодо подолання зазначених проблем та визначення основних напрямків забезпечення законності і правопорядку в Україні.

Зважаючи на вищезазначене, тема дисертації Ленівського Р.В., присвячена вирішенню наукового завдання щодо формування цілісного уявлення про сутність і зміст адміністративно-правових засобів забезпечення законності і правопорядку та процесуальних форм їх застосування, є актуальною, своєчасною і значимою для науки і практики.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації забезпечується, в першу чергу досить коректним використанням відомих методів наукового пізнання об'єктивної дійсності для обґрунтування отриманих результатів, висновків і рекомендацій, які корелюються із визначеною метою та сформульованими задачами. Їх використання базується на системному підході, що дозволило дослідити проблему комплексно із врахуванням чинників, що впливають на сутність та зміст досліджуваних явищ. Серед спеціально-юридичних методів використано: логіко-семантичний, формально-юридичний, порівняльно-правовий, системно-структурний, метод аналізу, діалектичний метод, структурно-логічний метод та ін.

Мета дослідження полягає у визначенні та науково-теоретичному обґрунтуванні змістовних особливостей адміністративно-правових засобів забезпечення законності і правопорядку, а також пропозицій щодо формування ефективного адміністративного законодавства стосовно зазначених засобів та дієвої практики його застосування.

Завдання сформульовані відповідно до мети та зумовлені об'єктом і предметом дослідження. Структура роботи сприяє досягненню поставленої мети та виконанню поставлених завдань. Робота складається з вступу, трьох розділів, які включають шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатку.

Джерельну базу дослідження можна вважати цілком репрезентативною, оскільки опрацьовано здобутки вітчизняних та

зарубіжних учених, які належать до різних наукових напрямів і шкіл. Теоретичні висновки ґрунтувались на положеннях теорії права, конституційного права, адміністративного права і процесу, цивільного, господарського права, філософії. Крім того, автор у дисертаційному дослідженні здійснив критичний аналіз чинного законодавства. Загалом опрацьовано достатню кількість наукових та нормативних джерел (загальна кількість – 186).

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом їх обговорення на міжнародних науково-практичних конференціях.

Винесені на захист положення характеризують роботу як комплексне монографічне дисертаційне дослідження, виконане дисертантом особисто.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексних досліджень, присвячених адміністративно-правовим засобам забезпечення законності і правопорядку та особливостям процедур їх застосування.

У дисертації висунуто низку нових для теорії та важливих для юридичної практики положень.

Так, визнання процесуальної форми правозастосовних процедур, пов'язаних із забезпеченням законності і правопорядку адміністративно-правовими засобами, дозволило дисертанту сформулювати поняття таких засобів, обґрунтувати ознаки та критерії, яким вони повинні відповідати. Зокрема, до ознак адміністративно-правових засобів забезпечення законності і правопорядку віднесені: процесуальна форма правозастосування; правоохоронна і правозахисна спрямованість процедур правозастосування; наявність адміністративної правосуб'єктності суб'єктів правозастосування; наявність вимоги і правообов'язку здійснення кваліфікованого правозастосування (с. 34-35). Критеріями названі: чітке нормативне визначення суб'єктів та їх правосуб'єктності щодо забезпечення законності і правопорядку адміністративно-правовими засобами; наявність належної

правової процедури застосування; кваліфікована визначеність, належне тлумачення та прийняття рішення під час правозастосування суб'єктами, уповноваженими застосовувати адміністративно-правові засоби (с. 32).

Здобувачем запропоновано застосувати підхід щодо визначення судового адміністративного процесу та позасудових (конфліктних) адміністративно-юрисдикційних проваджень процесуальними формами правозастосовних процедур, пов'язаних із гарантуванням законності і правопорядку адміністративно-правовими засобами. При цьому відзначається, що судовий адміністративний юрисдикційний процес являє собою сукупність адміністративних проваджень, що здійснюються адміністративними судами у порядку позовного провадження. Позасудовий адміністративний юрисдикційний процес являє собою сукупність адміністративних юрисдикційних конфліктних проваджень, які відрізняються між собою на підставах, суб'єктивним складом правовідносин, процедурами здійснення і правовими наслідками (с. 47).

Цікавим видається запропонований здобувачем підхід стосовно характеристики суб'єктів адміністративно-правового забезпечення законності і правопорядку в Україні на основі визнання та врахування специфіки їх адміністративно-процесуальної правосуб'єктності. Пропонується також систематизувати відмітні риси адміністративної процесуальної правосуб'єктності суб'єктів позасудових (конфліктних) адміністративно-юрисдикційних проваджень у дві групи: загальні та специфічні. Загальні риси притаманні адміністративній процесуальній правосуб'єктності усіх видів позасудових адміністративно-юрисдикційних проваджень. Наявність специфічних рис дозволяє зазначити про специфіку встановлення та реалізації суб'єктами процесуального статусу у межах кожного виду адміністративно-юрисдикційного провадження (с. 111).

Слушним є звернення здобувача до проблем формування ефективного законодавства та належного правозастосування як основи функціонування адміністративно-правового режиму законності і правопорядку. У зв'язку з

цим акцентується увага на нових формах і методах правозастосування, що є характерними для сучасної державної правозастосовної політики. Зокрема, такими формами правозастосовної діяльності суб'єктів забезпечення законності і правопорядку виступають: інститут присяжних, медіація, безкоштовна правова допомога, апеляційний порядок оскарження постанов суду у справах про адміністративні правопорушення, податковий компроміс тощо. До нових методів правозастосування пропонується віднести, насамперед, диспозитивний метод, який реалізується засобами дозвільної діяльності, шляхом надання адміністративних послуг, застосування адміністративного договору. На думку автора, такі нові методи правозастосовної діяльності суб'єктів забезпечення законності і правопорядку мають бути поширені на більше коло суспільних відносин, а відповідна компетенція має бути надана більшості суб'єктів правозастосовної діяльності. При цьому імперативний метод має застосовуватись переважно як виключення, ніж правило, і як гарантія реалізації диспозитивного методу при здійсненні правозастосування (с. 125).

Заслужують також на увагу представлені здобувачем пропозиції спрямовані на удосконалення законодавства стосовно адміністративно-правових засобів забезпечення законності і правопорядку в Україні, зокрема, щодо напрямків формування проекту Кодексу про адміністративну відповідальність юридичних осіб (с. 133), внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» (с. 144-146) та ін.

Висновки, пропозиції і рекомендації, що характеризуються науковою новизною або практичною значущістю, достатньо повно і точно окреслені у вступі роботи, відображені в розділах її основної частини, висновках.

Наукова і практична цінність дисертації. Аналіз змісту роботи свідчить про самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу і дозволяє констатувати науково-теоретичний та прикладний рівень проведеного дослідження. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірений та аргументований підхід до вирішення поставлених

завдань і досягнення мети дослідження: висунуті й обґрунтовані дисертантом положення та рекомендації становлять наукову цінність, оскільки в дисертації вирішено важливе наукове завдання, що має суттєве значення для науки адміністративного права і процесу.

Положення і висновки дисертації можуть бути використані у правотворчій та правозастосовній діяльності, науково-дослідній сфері, навчальному процесі. Зокрема, вони можуть бути використані у наукових дослідженнях – результати дисертаційної роботи можуть бути основою для подальших наукових досліджень з відповідної проблематики; у правотворчій та правозастосовній сфері – для удосконалення чинного адміністративного законодавства, а також при реалізації правових норм, що регулюють суспільні відносини в процесі застосування органами публічної влади адміністративно-правових засобів забезпечення законності і правопорядку. Результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі – при викладанні та підготовці навчально-методичного забезпечення дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес».

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

1. Визначаючи сутність принципу законності як одного з принципів юридичної відповідальності здобувач зазначає, що вона полягає у єдності чотирьох невід’ємно пов’язаних складових елементів: правового режиму; правової вимоги; правосуб’єктності; правової процедури (с. 23). В іншому випадку елементами принципу законності називаються правосуб’єктність, процесуальний порядок здійснення, юридична кваліфікація (с. 24). У зв’язку з цим існує необхідність уточнення позиції дисертанта щодо елементів принципу законності.

2. Аналізуючи положення Закону України «Про виконавче провадження» (далі – Закон), автор приходить до висновку про недоцільність виокремлення процесуального порядку виконання рішення, прийнятого юрисдикційним органом у окреме провадження, оскільки в Законі «виконавче провадження» визначено завершальною стадією судового

провадження та як примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб)». В адміністративно-юрисдикційних процесуальних відносинах виконавче провадження слід розглядати як стадію провадження у справах про адміністративні правопорушення, а також стадію виконання рішення суду у справі адміністративної юрисдикції, яким вирішено справу по суті (с. 68-69). Погоджуючись з тим, що виконання рішення є завершальною стадією адміністративно-юрисдикційного провадження, вважаємо, що виконавче провадження як окремий вид конфліктного провадження має право на існування, оскільки в такому разі мова йде про примусове виконання відповідних рішень, що прямо впливає із ст. ст. 1 та 3 Закону.

3. Досліджуючи особливості дисциплінарного провадження як різновиду процесуальних форм застосування адміністративно-правових засобів забезпечення законності і правопорядку, дисертант вказує, що одна з ознак такого провадження полягає в тому, що специфіка притягнення до дисциплінарної відповідальності визначається статусом особи, яка вчинила дисциплінарний проступок (с. 85). На нашу думку, ця теза потребує додаткового пояснення, оскільки зі змісту дисертації не зрозуміло про який статус особи йде мова, та яким чином він визначає специфіку притягнення до дисциплінарної відповідальності.

4. Дисертант пропонує розглядати моніторинг масиву нормативно-правових актів «як спосіб забезпечення ефективності шляхом визначення обґрунтованих напрямків та конкретних пропозицій щодо вдосконалення законодавства по найбільш актуальним сферам суспільного життя, які потребують правової регламентації» (с.119). Визнаючи проблемний характер реалізації такої пропозиції, тим не менше бажано було би навести окремі заходи щодо її реалізації.

Разом з тим, висловлені зауваження в цілому не впливають на основний зміст роботи Ленівського Р.В., її позитивну оцінку та не зменшують значення дисертації як самостійного творчого дослідження. В сукупності наведені позитивні положення свідчать про вирішення автором

актуального наукового завдання і надання відповідних рекомендацій з удосконалення чинного законодавства України.

ВИСНОВОК

Дисертація є самостійним доробком автора, посилання на наукові праці оформлені належно. Наукові статті, які опубліковані за темою дисертаційного дослідження у фахових виданнях, свідчать про якість проведеної роботи, базуються на особистих поглядах та результатах праці дисертанта.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Таким чином, дисертаційне дослідження «Законність і правопорядок в Україні: адміністративно-правові засоби забезпечення» за своєю актуальністю, новизною та обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам п. 11-13 Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – ЛЕНІВСЬКИЙ Руслан Володимирович – заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

Начальник відділу з питань надання адміністративних послуг Виконавчого комітету Гостомельської селищної ради, кандидат юридичних наук, доцент

25.9.2018р.

О.В. Литвин